

αἰσχροία ἡ, ἀμάρτ. 'σουχροία Πόντ. 'δκρία Τσακων. 'δκρία Τσακων.

Τὸ μεσν. οὐσ. *αἰσχροία* κατὰ ΔΟικονομίδ. ἐν 'Αθηνᾶ 88 (1926) 114. Πβ. Εὐσταθ. 'Οδ. 1401,29 «τὸ ἐγγίσαν τῇ νυκτὶ τέλος τῆς καλῆς ἡμέρας αἰσχροία καὶ αἰσχροίασμα λέγεται». Περὶ τοῦ τύπ. 'δκρία ἰδ. ΣΔεινάκ. ἐν 'Αθηνᾶ 39 (1927) 193.

1) Λυκόφως Πόντ. Συνών. *σοῦροῦπωμα*. 2) Ἡμέρα Τσακων.: Τὰν ᾧ 'δκρία (τὴν ἄλλην ἡμέραν, μεθαύριον).

αἰσχροίασμα τό, ἀμάρτ. 'σουχροίασμα Πόντ. 'σοῦ-χρᾶσμα Πόντ. (Κρώμν. 'Οφ. κ. ἄ.)

Τὸ μεσν. οὐσ. *αἰσχροίασμα*.

Αἰσχροία, ὁ ἰδ., ἐνθ' ἄν.: Μὲ τὰ 'σουχροάσματα ἐρθαμε Κρώμν.

αἰσχροῖω ἀμάρτ. γ' πρόσ. 'σουχρεῖ Πόντ. 'σουχρεῖς Πόντ. ('Αμισ. Κρώμν. 'Οφ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. *αἰσχροία*.

Ἐπέρχεται λυκόφως. Συνών. *σοῦρουπώνει* (ἰδ. *σοῦρουπώνω*) ἐνθ' ἄν.: 'Εσουχρεῖσεν καὶ 'κ' ἐλέπομε νὰ πορπατοῦμε Κρώμν.

αἰσχροδικεῖον τό, λόγ. σύννηθ. *αἰσχροδικεῖο* λόγ. σύννηθ.

Ἐκ τοῦ ἀμαρτ. οὐσ. *αἰσχροδίκης*. Διὰ τὸν σχηματισμὸν πβ. *πλημμελειοδικεῖον* κττ.

Εἰδικὸν δικαστήριον, ἐν τῷ ὁποίῳ δικάζονται αἱ ἐπὶ αἰσχροκερδεῖα κατηγορίαι.

αἰσχροκέρδεια ἡ, λόγ. σύννηθ.

Τὸ ἀρχ. οὐσ. *αἰσχροκέρδεια*.

Ἡ ιδιότης τοῦ αἰσχροκερδοῦς, ἐπιδιώξεις καὶ ἐπιθυμία μεγάλου καὶ ἀνηθικοῦ κέρδους.

αἰσχροκερδής ἐπίθ. λόγ. σύννηθ.

Τὸ ἀρχ. ἐπίθ. *αἰσχροκερδής*.

Ὁ ἐπιδιώκων αἰσχρὸν κέρδος.

αἰσχρολόγος ἐπίθ. λόγ. σύννηθ.

Τὸ μεταγν. ἐπίθ. *αἰσχρολόγος*.

Ὁ λέγων αἰσχροὺς λόγους. Συνών. *ἀτσαλόλογος*.

αἰσχρολογῶ λόγ. κοιν. 'σχρουλονγάου Στερελλ. (Αἰτωλ.)

Τὸ ἀρχ. *αἰσχρολογῶ*.

Λέγω αἰσχροὺς λόγους.

αἰσχροὺς ἐπίθ. λόγ. κοιν.

Τὸ ἀρχ. ἐπίθ. *αἰσχροὺς*.

Ἀνήθικος, ἄνομος, ἀνόσιος, ἐπονείδιστος: *Αἰσχροὺς ἄνθρωπος, αἰσχρὸν βιβλίον, αἰσχρὰ διαγωγή* κττ. || Φρ. *Αἰσχρὸν ἐστι καὶ λέγειν* (ἐπὶ αἰσχροτάτων πράξεων, τὰς ὁποίας καὶ ν' ἀναφέρῃ τις ἀποτροπιάζεται. Ἡ φρ. ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς γλώσσης. Πβ. Παύλ. Ἀποστ. Ἐφεσ. 5,12).

***αἰσχρος** τό, 'σοῦχρος Πόντ. (Οἶν. κ. ἄ.)

Ἐκ τοῦ ρ. *αἰσχροῖω* ὑποχωρητικῶς.

Αἰσχροία, ὁ ἰδ.

***αἰσχρομα** τό, 'σοῦχρωμαν Πόντ.

Ὡς ἐκ ρ. **αἰσχροώνω*.

Αἰσχροία, ὁ ἰδ.

αἰσχύνομαι λόγ. κοιν. *αἰσχύνομαι* Ρόδ. κ. ἄ. *αἰδ-δύνομαι* Κύπρ. 'δδύνομαι Κύπρ. *ἰσκαίνουμον* Λυκ. (Λιβύσσ.)

Τὸ ἀρχ. *αἰσχύνομαι*.

Αἰσθάνομαι ἐντροπήν, ἐντρέπομαι ἐνθ' ἄν.: *Δὲν αἰσχύ-νεσαι, καημένε;* Ρόδ. Μὲ [ἀντρέπεται μὲ 'δδύνεται (μὲ = μήτε) Κύπρ.

αἰσωφος ὁ, Μακεδ. (Μπάλτζ.)

Κατὰ σύμφυρ. τοῦ *Αἰσωπος* καὶ *σοφός*. Ἰδ. ΓΧατζιδ. ΜΝΕ 2,502.

Πανοῦργος.

-αἰτης κατάλ. παραγωγικὴ πολλαχ.

Ἐκ τῶν εἰς *-αἰτης* μεταγν. ἐθνικῶν καὶ παρωνύμων, οἶον *Ἀθηναῖτης, σπηλαῖτης* κττ., περὶ ὧν ἰδ. ΑΧα-τζῆν ἐν Byzant. - Neugr. Jahrb. 9 (1931) 78.

Χρησιμεύει πρὸς χρηματισμὸν ἐθνικῶν καὶ παρωνύμων ἰδίᾳ μὲν ἐξ ὀνομάτων ληγόντων εἰς *-α*, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων, οἶον: *Βοῦνοι - Βουναῖτης, Λουκά - Λουκαῖτης, Μο-ρέας - Μοραῖτης, Σινᾶ - Σιναῖτης, Στουῖρα - Στουραῖτης, ἀμπέλι - ἀμπελαῖτης, χῶρα - χωραῖτης* κττ.

αἰτία ἡ, κοιν. καὶ Πόντ. (Κερασ. Οἶν. 'Οφ. Τραπ. Χαλδ. κ. ἄ.) *αἰθία* Χίος (Πυργ.) *αἰτίγια* Πόντ. (Κερασ.) *αἰτιά* Πελοπν. (Λακων.) *ιτία* Ἡπ. Μακεδ. *ιμία* Λήμν.

Τὸ ἀρχ. οὐσ. *αἰτία*.

1) Τὸ κινεῖν αἰτιον, ἡ ἀφορμή, ὁ λόγος κοιν. καὶ Πόντ. (Κερασ. Οἶν. 'Οφ. Τραπ. Χαλδ. κ. ἄ.): *Κλαίει χωρὶς αἰτία. Εἶχαν αἰτία νὰ χτυπηθοῦν. Δῶς' του αἰτία νὰ μιλήσῃ. Ἐγὼ 'μουννα ἢ στάθηκα ἢ αἰτία νὰ πάρῃ αὐτὴ τὴ θέσι. Σὺ εἶσαι ἢ αἰτία ποῦ ἔγιναν ὅλα αὐτά. Γυρεύει αἰτία νὰ μαλώσῃ Σὰν τί αἰτία τοῦ βρῆκε ποῦ τὸν μάλωσε;* κοιν. *Ντό ἐτον αἰτία τ' ἐρροῦξεν 'ς σὸ κρεβάτ' (ἐρροῦξεν = ἔπεσε)* Τραπ. Χαλδ. *'Εθέλεσεν νὰ εὐρήκ' τιδὲν αἰτίαν (τιδὲν = κάποιαν)* Χαλδ. *'Ηντᾶν ἔπαθες μὲ τὸ κιφάλι σ' ἔπαθες ἀτο, 'ς ἐμέν αἰτίαν μ' εὐρήκ'ς (ὅ,τι ἔπαθες μὲ τὸ κεφάλι σου τὸ ἔπαθες, εἰς ἐμὲ νὰ μὴ εὐρίσκησιν αἰτίαν)* Κερασ. Χαλδ. Συνήθως μετὰ τῆς προθ. ἐκ κατὰ γενικ. καὶ αἰτιατ. ἢ καὶ μετὰ προτά-σεως: *'Εξ αἰτίας τοῦ μυαλοῦ του τὰ παθαίνει. Ἐξ αἰτίας σας κακοπαθαίνω σύννηθ. Πόσο ἠπάχυνες ἐξ αἰτίας τὰ πουλλὰ ποῦ σοῦ φέρων!* Θήρ. *'Εξ αἰτίας τῷ ματιῷ δὲ μπορῶ νὰ τσοὶ φάω τοοὶ ῥέγκες* Νάξ. *'Εξ αἰτίας ποῦ ἔφαγα πολὺ δὲ μπόρεσα νὰ κοιμηθῶ Ἀθῆν. || Γνωμ.*

Τὴν αἰτίαν ποῦ 'κὶ ξέρ', | τὸν χορὸν ἀλλέως παίρ'

(ὅποιος δὲν γινώσκει τὴν αἰτίαν, ἢ ἄλλως ἐκλαμβάνει τὸν χορὸν, ἦτοι κακῶς ἐκλαμβάνει τὰ πράγματα) Τραπ. Χαλδ. || Ἀσμ.

'Απὸ καιρὸ γυρεύαμε αἰτία νὰ τοῦ βροῦμε.

Κρήτ. Πβ. ἀρχ. Θουκ. 1,55,2 «αἰτία δὲ αὕτη πρώτη ἐγένετο τοῦ πολέμου» καὶ Πλάτ. Πολιτ. 464B «τοῦ μεγίστου ἄρα ἀγαθοῦ τῇ πόλει αἰτία ἡμῖν πέφανται ἡ κοινωνία». 2) Αἰτία νοσηρεῶς καταστάσεως, προδιάθεσις εἰς νόσον Ἡπ. Πελοπν. (Βούρβουρ. Πάτρ.) Πόντ. (Κερασ. Οἶν. 'Οφ. Τραπ. Χαλδ.) Χίος κ. ἄ.: *'Εφερεν αἰτίαν ἀπάν' αἱτου Οἶν. Ἀπὸ γενεθῆς εἶδεν τὴν αἰτίαν ἢ ἔτον μὲ τὴν αἰτίαν*

Κερασ. Τραπ. Χαλδ. **Εχει την αἰτία τον, εἶναι ψεγαδιασμέ-
νος Χίος. Συνών. ἀφορμή. β) Πάθος, νόσημα, ἰδία
χρόνιον ἢ λανθάνον* **Ηπ. Πελοπν. (Λακων. κ. ἄ.) Πόντ.
(Κερασ. Οἶν. Τραπ. Ταλδ.): Πές μου, γιαντρέ, κι ὁδήγα μου
τ' ἔναι ἡ αἰτία μου; Λακων. 'Ασ' σὰ πολλὰ τὰ ντᾶρτᾶ ἐχτέ-
θεν την αἰτίαν (ἀπὸ τὰ πολλὰ ντέρτια, ἤτοι βάσανα, ἀπέ-
κτησε κτλ.) Χαλδ. 'Εγένουμουν με την αἰτίαν αὐτόθ. 'Εξέγκεν
την αἰτίαν ἀποπάν' αὐ' (ἐθεραπεύθη. ἐξέγκεν = ἐξέβαλε)
αὐτόθ. 'Εξώδεψα πολλὰ 'ς σοὶ γιαντροὺς καὶ 'κ' ἐπόρεσα νὰ
χάνω ἀποπάν'-ι-μ' την αἰτίαν Κερασ. Τραπ. Χαλδ. || Γνωμ.*

**Οπῶχει αἰτιά καὶ κρύβεται με την αἰτιά πηγαίνει
Λακων. Πβ. αἰτιάρις. 3) Αἰτίαισις, κατηγορία σύνθηθ.
καὶ Πόντ. (Κερασ. Χαλδ.): Μι ρίχθ' ἰτία Μακεδ. 'Σ ἐμέν
αἰτίαν μ' εὐρήκ'ς (μὴ με αἰτιάσαι) Κερασ. Χαλδ. Ντό αἰτίαν
νὰ εὐρήκω 'ς ἐσέν, ἐσὺ τιδὲν κακὸν 'κ' ἐποίκες με! (τί αἰτίαν
νὰ εὐρω εἰς ἐσέ, σὺ δὲν μοῦ ἔκανες κἀνένα κακὸν) αὐτόθ.
'Η σημ. καὶ ἀρχ. Πβ. Θουκ. 1,66 «τοῖς Ἀθηναίοις καὶ
Πελοποννησίοις αἰτίαι αὐταὶ προσεγεγέννητο ἐς ἀλλή-
λους» καὶ 1,146 «αἰτίαι αὐταὶ καὶ διαφοραὶ ἐγένοντο
ἀμφοτέροις».*

αἰτιάρις ἐπίθ. Πελοπν. (**Ηλ. Λακων.*)

**Εκ τοῦ οὐσ. αἰτία καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ.
-άρις.*

1) **Ασθενικός, φιλάσθενος, ἰδία φθισικός Λακων.
Συνών. ἀρρωστιάρις. 2) Οἶονεὶ ὁ ζητῶν αἰτίαν
πρὸς φιλονικίαν, φίλερις Πελοπν. (**Ηλ.*)*

αἰτιασμένος ἐπίθ. **τιασμένος* **Ηπ. Πελοπν. (**Ηλ.
Λακων.*)*

**Εκ τοῦ ἀρχ. ρ. αἰτιάζω.*

1) **Ο ἔχων ἐν ἑαυτῷ αἰτίαν, νόσον λανθάνουσαν καὶ δὴ
φθίσιν ἐνθ' ἄν.: 'Ηταν αἰτιασμένος καὶ πέθανε* **Ηλ. 2) 'Ο
ἔχων ἀτελῆ σωματικὴν ἀνάπτυξιν Πελοπν. (Λακων.) Πβ.
παθιασμένος.*

αἰτίζω Κορσ.

Τὸ ἀρχ. αἰτίζω.

Ζητῶ νὰ λάβω.

αἰτίκα ἐπίρρ. ἀμάρτ. *ἀέκα* Πόντ. (**Αμισ. Οἶν.*)

**Εκ τοῦ ἐπιθ. αἰτίκος.*

Τοιουτοτρόπως ἐνθ' ἄν.: *Σάν τιλα τρέδεις ἐσὺ, ἀέκα νὰ
τρέδῃ καὶ ἡ τύχη μου (ὅπως τρέχεις σὺ, οὕτω νὰ τρέχῃ καὶ
ἡ τύχη μου. 'Εκ παραδ.) Οἶν. Συνών. ἔτσι.*

αἰτίκος ἀντων. Πόντ. (Κερασ. **Οφ. Τραπ.) ἀγίτικος
Πόντ. (Κερασ.) αἰτ'κος Πόντ. (Σούρμ. Τραπ.) ἀέκος
Πόντ. (Οἶν.) αἰίκος Πόντ. (**Αμισ. Κερασ. Οἶν. **Οφ.
Τραπ. Χαλδ.)***

**Εκ τοῦ ἀμαρτ. ἀούτικος παρὰ τοῦ ἀοῦτος (ἰδ.
οὔτος) ἀντικατασταθέντος ὀλοκλήρου τοῦ -ούτικος διὰ
τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ίτικος. 'Ιδ. **ΑνθΠαπαδόπ.
ἐν 'Αθηνᾷ 41 (1929) 25.**

Τοιούτος ἐνθ' ἄν.: **Αέκος εἶσαι Οἶν. 'Αέκον λόγος λέχ-
κεται; (τοιούτος λόγος λέγεται;) αὐτόθ. 'Αίικος κι αἰίκος
ἄθροπος ἔρθεν αὐτόθ. 'Αίκα λόγια Τραπ. Χαλδ. 'Αίκα
κι αἰίκα εἶπαν Τραπ. Καὶ ἔνα δύο ἄλλα αἰίκα ἄμον τὸ εἶπεν,
ὕστερα ἐσκάλωσε νὰ φονερίζ' καὶ τρώῃ ἄτα (ἀφοῦ εἶπε
καὶ ἔνα δύο ἄλλα τοιαῦτα, ὕστερον ἤρχισε νὰ τὰ πνίγῃ
καὶ νὰ τὰ τρώῃ. 'Εκ παραμυθ.) 'Αμισ. || Φρ. 'Αίίκα
τῶ' αἰίίκα, τῶερὰ μάνγα (ὡς καταχλεῖς λόγου. Συνών. φρ.*

*αὐτὰ ποῦ λές, φίλε μου) **Οφ. || Παροιμ. φρ. 'Αίίκα
χαβάλα, χαψία με τὰ τῶιφάλα (τοιαῦτα ὑποθέσεις τοιαῦτα
ἀποτελέσματα ἔχουν) αὐτόθ. Τ' αἰίκα αἰίκα ἔχ'νε (ἐπὶ τῶν φυ-
σικῶν ἐπακολουθημάτων κακῶν πράξεων) Χαλδ. 'Σ αἰίτικο
χαλκὸ αἰίκα λάχανα ψήγτανε (εἰς τοιαύτην χύτραν τοιαῦτα
λάχανα ψήγονται. 'Εκαστος κατὰ τὴν ἀξίαν του τυγχάνει
τῶν τιμῶν) **Οφ. || **Ασμ.****

**Εμὲν 'ς ἐσέν ποιὸς ἔστειλεν αἰίκα 'κ' ἐθνυμέθεν,
μόνον ἐμέναν εἶπε με τὴν 'ψὴν αὐ' ἔπαρ' κ' ἔλα
Κερασ.*

**Αλί ἐμέν, μαννίτσα μου, ἄλλο 'κ' εἶδα αἰίκον,
τὸ κρεββατόπο μ' εὔκαιρον, τὸ μαξιλλάρ' καρίπ'κον
(καρίπ'κον = ἔρημον) Χαλδ. Συνών. τέτοιος.*

αἰτίον τό, λόγ. κοιν. αἴτιο κοιν. αἴτιον βόρ. ἰδιώμ.
αἴτιος 'Ιων. (Σμύρν.)

Τὸ ἀρχ. οὐσ. αἰτίον.

1) Αἰτία, ἀφορμὴ λόγ. κοιν.: **Εγίνης τὸ αἴτιον τσαὶ
ἐξήμωσα Κύπρ. Γιατί κλαίτε; τί 'ναι τὸ αἴτιος; Σμύρν.*

2) Νόσος ἐπιδημική, ἰδία ἢ γρίπη ἢ καταρροή τις
Κύπρ.: **Επκισέν με τὸ αἴτιον. 'Αλλάξεν ἡ φωνή σου ἰθαὶ
'εν-νὰ σὲ πκάσῃ τὸ αἴτιον. 3) Εἶδος ἐξανθήματος κατὰ
τὸ πρόσωπον καὶ ἀλλαχοῦ τῆς κεφαλῆς τῶν βρεφῶν, εἶδος
ἐρπητος Θράκ. (Μάδυτ.) 'Η σημασία πιθανῶς παλαιά.
Πβ. 'Επιστολ. Σωκρ. 7,14 «τὸ συνεστηκὸς αἴτιον» morbus
grassans. 'Ιδ. καὶ Θησαυρ. ἐν λ.*

αἴτιος ἐπίθ. λόγ. κοιν. καὶ Πόντ. (Οἶν. Σάντ.)

Τὸ ἀρχ. ἐπίθ. αἴτιος.

1) **Ο παρέχων τὴν αἰτίαν, τὴν ἀφορμὴν, τὸν λόγον,
συνήθως κακοῦ τινος λόγ. κοιν. καὶ Πόντ. (Οἶν. Σάντ.):
'Ας ὄψεται ὁ αἴτιος. Σὺ εἶσαι ὁ αἴτιος τοῦ κακοῦ κοιν.
Μὴ μοῦ παραμορφίζεσαι, γιατί ἐσὺ 'ς' ὁ πρῶτος αἴτιος Κρήτ.
Γίνονται αἰτίες νὰ μὴ παντρεύγουνται οἱ ἄνθρωποι νεοὶ
Κάλυμν. 2) 'Ο αἴτιος τοῦ συμποσίου, ὁ ἀμφιτρύων Κρήτ.:
Φρ. Εἰς ὑγεία καὶ τῶν αἰτιῶ ἢ μόνον Καὶ τῶν αἰτιῶ (χαι-
ρετισμὸς τοῦ πίνοντος ὑπὲρ ὑγείας τῶν αἰτίων τοῦ συμπο-
σίου, π. χ. τῶν γονέων κατὰ τὴν βάπτισιν).*

αἴτουλας ὁ, **Ανδρ. αἰτ'λας* **Ανδρ. (Κόρθ.)*

Πιθανῶς ἐκ τοῦ ἀρχ. ἐπιθ. αἰθων. 'Ιδ. ΜΣτεφανίδ.
ἐν 'Αθηνᾷ 28 (1916) Λεξικογρ. 'Αρχ. 81.

Τὸ ζῷον μουστέλλα ἢ ἀγρία (mustella vulgaris)
ἀρπακτικὸν τοῦ γένους τῶν ἰκτιδίων (ἀρχ. γαλῶν), ὀρμητι-
κὸν καὶ θυμοειδὲς (αἰθίων). [**]

αἰφνης ἐπίρρ. λόγ. κοιν.

Τὸ ἀρχ. ἐπίρρ. αἰφνης.

**Απροσδοκήτως, ἀπροόπτως, ἀνελπίστως. Συνών.
ἄξαφνα, ξαφνικά, ξάφνου.*

αἰφνιδιασμός ὁ, λόγ. κοιν.

Τὸ μεσ. οὐσ. αἰφνιδιασμός.

1) Αἰφνιδία εἰσβολή, εἰσόρμησις, ἐπίθεσις τῶν ἐχθρῶν.
2) Πᾶσα αἰφνιδία, ἀπροσδόκητος, ἀνελπίστος ἐμφά-
νισις ἢ πρᾶξις.

αἰχμαλωσία ἡ, λόγ. κοιν. ἀμαλουσία Πελοπν.
(Λακων.)

Τὸ ἀρχ. οὐσ. αἰχμαλωσία. Διὰ τὸν τύπ. ἀμαλουσία
πβ. ἀμαλωσία τοῦ 15^{ου} αἰῶνος ἐν Les cinq livres de
la loi 331 (ἔκδ. Hesselring).

